

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Prishtinë, më 3 shkurt 2014
Nr.ref.:RK544/14

AKTVENDIM PËR PAPRANUESHMËRI

në

Rastin Nr. KI96/13

Parashtrues

Branko Radeč

**Vlerësimi i kushtetutshmërisë së Vendimit PZH. nr. 169/12, të Gjykatës
së Apelit në Prishtinë, të 21 janarit 2013**

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Enver Hasani, kryetar
Ivan Čukalović, zëvendëskryetar
Robert Carolan, gjyqtar
Altay Suroy, gjyqtar
Almiro Rodrigues, gjyqtar
Snezhana Botusharova, gjyqtare
Kadri Kryeziu, gjyqtar, dhe
Arta Rama-Hajrizi, gjyqtare

Parashtruesi i kërkesës

1. Parashtruesi i kërkesës është z. Branko Radeč (në tekstin e mëtejshëm: parashtruesi), me vendbanim në Beograd, Serbi.

Vendimi i kontestuar

2. Parashtruesi i kërkesës e konteston Vendimin PZH. nr. 169/12, e Gjykatës së Apelit në Prishtinë, të 21 janarit 2013, i cili i është dorëzuar parashtruesit më 5 mars 2013.

Objekti i çështjes

3. Parashtruesi i kërkesës kërkon vlerësimin e kushtetutshmërisë së Vendimit PZH. nr. 169/12, të Gjykatës së Apelit, i cili pretendohet të ketë shkelur nenin 3 [Barazia para Ligjit], 19 [Zbatimi i së Drejtës Ndërkombëtare], 24 [Barazia para Ligjit], 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], 32 [E Drejta për Mjete Juridike], 46 [Mbrojtja e Pronës], 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut], 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave], 56 [Të Drejtat dhe Liritë Themelore gjatë Gjendjes së Jashtëzakonshme] dhe 156 [Refugjatët dhe Personat e Zhvendosur Brenda Vendit] të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta) dhe nenin 6 [E Drejta për Proces të Rregullt], 8 [E Drejta për Respektimin e Jetës Private dhe Familjare], 13 [E Drejta për Zgjidhje Efektive], dhe 14 [Ndalimi i Diskriminimit] të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejme: KEDNJ). Përveç kësaj, parashtruesi më tej pretendon se gjithashtu janë shkelur neni 1 i Protokollit 1 [Zbatimi i disa të drejtave dhe lirive që nuk janë përfshirë në nenin 1 të Konventës] dhe Protokollit 12 [Ndalimi i përgjithshëm i diskriminimit] të KEDNJ-së.

Baza juridike

4. Kërkesa bazohet në nenin 113.7 të Kushtetutës, nenin 47 të Ligjit për Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës, Nr. 03/L-121, të 15 janarit 2009 (në tekstin e mëtejme: Ligji) dhe në rregullin 56. 2 të Rregullores së punës të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Rregullorja e punës).

Procedura në Gjykatë

5. Më 5 korrik 2013, parashtruesi e dorëzoi kërkesën në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata).
6. Më 5 gusht 2013, Kryetari i Gjykatës Kushtetuese e caktoi gjyqtarin Ivan Čukalović gjyqtar raportues dhe Kolegjin shqyrtues të përbërë nga gjyqtarët: Altay Suroy (kryesues), Snezhana Botusharova dhe Arta Rama-Hajrizi.
7. Më 5 shtator 2013, parashtruesi u informua për regjistrimin e kërkesës dhe atij iu kërkuar të dorëzonte dokumentet vijuese në Gjykatë:
 - a. Vendimin e Gjykatës së Apelit në Prishtinë, PZH. nr. 169/12, të 21 janarit 2013;
 - b. Aktvendimin e Gjykatës Komunale në Vushtrri, të 15 tetorit 2010;
 - c. Padia për kompensim të dëmit në Gjykatën Komunale në Vushtrri; dhe
 - d. Ankesën ndaj Aktvendimit të Gjykatës Komunale në Vushtrri.

8. Më 14 tetor 2013, Gjykata pranoi dokumentet e kërkuara nga parashtruesi i kërkesës.
9. Më 21 tetor 2013, Gjykata e informoi Gjykatën e Apelit në Prishtinë, për regjistrimin e kërkesës.
10. Më 2 dhjetor 2013, Kolegji shqyrtues e shqyrtoi raportin e gjyqtarit raportues dhe i propozoi Gjykatës papranueshmërinë e kërkesës.

Përmbledhja e fakteve

11. Më 25 maj 2004, parashtruesi i kërkesës paraqiti padinë në Gjykatën Komunale në Vushtrri kundër Komunës së Vushtrrisë, Institucioneve të Përkohshme të Vetëqeverisjes në Kosovë dhe Qeverisë së Kosovës duke kërkuar kompensim për pronën e dëmtuar. Në ankesë, parashtruesi pretendoi se *“pas arritjes së KFOR-it në Kosovë, ndërtesat që gjenden në ngastrën e përmendur ishin shkatërruar plotësisht dhe prona e paluajtshme ishte vjedhur dhe shkatërruar, pemishtja, plantacioni me akacie dhe pylli ishin prerë dhe toka bujqësore ishte përdorur nga persona të paautorizuar”*.
12. Më 15 tetor 2010, Gjykata Komunale në Vushtrri (P. nr. 303/2004) nxori vendimin për padinë e parashtruesit të kërkesës. Në vendim, Gjykata përcaktoi se padia e parashtruesit ishte tërhequr për shkak se i njëjti nuk e ka paguar taksën e detyrueshme për paraqitjen e padive. Gjykata Komunale konstatoi se: *“Një vërejtje i është dorëzuar paditësit lidhur me pagesën e taksës gjyqësore për padi, përmes tabelës së njoftimeve të gjykatës më 29 shtator 2010, por deri më tani i njëjti nuk e ka paguar taksën për padi, në pajtim me nenin 3 pika 1 dhe nenin 10 pika 1 të Udhëzimit Administrativ të KGJK-së. Prandaj, Gjykata në pajtim me nenin 253, pika 5 të LPK-së [Ligji i procedurës kontestimore] vendosi si në dispozitiv të këtij aktvendimi”*.
13. Më 21 janar 2013, Gjykata e Apelit në Prishtinë (PZH. nr. 169/12) e refuzoi ankesën e parashtruesit të kërkesës si të pabazuar dhe e vërtetoi vendimin e Gjykatës Komunale në Vushtrri (P. nr. 303/2004, të 15 tetorit 2010). Gjykata e Apelit konstatoi se: *“Gjykata [Gjykata Komunale në Vushtrri] u ka dërguar paditësve vërejtje për pagesë të taksës për padi nëpërmjet tabelës së shpalljeve të gjykatës, më 29 shtator 2010, por ata nuk e kanë paguar taksën për padi, e cila është e përcaktuar me nenin 3 pikën 1 dhe 10 të Udhëzimit Administrativ, prandaj gjykata e shkallës së parë, në pajtim me nenin 253 pika 5 të LPK-së [Ligji i procedurës kontestimore], ka vendosur si në dispozitiv të aktvendimit të kontestuar...Kjo gjykatë konsideron se nuk qëndrojnë pohimet ankimore të paditësve, për shkak të faktit se gjykata e shkallës së parë ka ndërmarrë disa veprime ndaj paditësve me qëllim që ata t'i paguajnë taksat gjyqësore për padi. Lëshimet lidhur me urdhrin e pagesës së taksës gjyqësore të 27 janarit 2010, i janë dërguar me shkresë Ministrisë së Drejtësisë, Zyrës për Bashkëpunim Ndërkombëtar, më 3 shkurt 2010, Aktvendimin e 29 shtatorit 2010 etj, por paditësit nuk i kanë paguar taksat gjyqësore për padi, ndërsa në bazë të dispozitave të nenit 253.4 të LPK-së, është paraparë që paditësi ia bashkëngjet padisë vërtetimin për pagesën e taksës gjyqësore, ndërsa me nenin 253.5, parashihet se nëse nuk paguhet taksa e caktuar gjyqësore për padi, edhe pas vërejtjes së dërguar nga ana e gjykatës dhe nëse nuk janë*

përfitues të lirimit nga taksa, konsiderohet se padia është tërhequr dhe për sa i përket kësaj, duhet theksuar se paditësi lidhur me propozimin për lirim nuk ka ofruar asnjë provë, do të thotë as vërtetimin për gjendjen financiare të lëshuar nga organi kompetent, por edhe me dispozitat përkatëse të Udhëzimit Administrativ nr. 2008/2, për njëjtësim të taksave gjyqësore (shih nenin 5.6 të udhëzimit të lartpërmendur)”.

Pretendimet e parashtruesit

14. Parashtruesi pretendon se *“veprimi i gjykatave të Republikës së Kosovës ka shkaktuar shkeljen e të drejtave (të tij) për shfrytëzimin e pronës (së tij) personale dhe të drejtën për siguri sepse ekziston dualitet ndërmjet vendimeve gjyqësore dhe administrative”*. Përveç kësaj, parashtruesi pretendon se *“shteti ka marrë përgjegjësinë për mbrojtjen e pronës së të gjithë qytetarëve të tij dhe njëherësh është edhe pasardhës juridik i institucioneve ndërkombëtare në Kosovë dhe juridikisht është e pamundshme situata që askush nuk është përgjegjës për dëmin që më është shkaktuar në trazirat e vitit 2004”*.
15. Parashtruesi më tej pretendon se janë shkelur nenet e Kushtetutës si në vijim:
 - a. Neni 3 [Barazia para Ligjit], duke argumentuar se *“pjesëtarët e popullit serb nuk trajtohen njësoj si qytetarët e tjerë të Kosovës”*.
 - b. Neni 19 [Zbatimi i së Drejtës Ndërkombëtare], duke argumentuar se në lidhje me nenin 1 të Protokollit 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, është shkelur e drejta e tij për shfrytëzimin e pronës sepse ajo është shkatërruar për më shumë se 10 vjet, dhe ai nuk është në gjendje të *“realizojë të drejtën [e tij] për kompensim të drejtë”*.
 - c. Neni 24 [Barazia para Ligjit], duke argumentuar se *“mbi bazën e njëjtë faktike dhe juridike, e njëjta gjykatë, njërin e vendos, ndërsa tjetrin e refuzon për shkak të mospagesës së taksës gjyqësore, të cilën pala nuk ka mundësi as faktike dhe as formale që ta paguajë”*.
 - d. Neni 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm], duke pretenduar se për shkak se neni 24 është shkelur, është shkelur edhe neni 31 *“duke pasur parasysh se dy aktgjykime të së njëjtës gjykatë, për të njëjtën çështje janë në kundërshtim me njëra-tjetrën”*.
 - e. Neni 32 [E Drejta për Mjete Juridike], duke theksuar se shkresat që ai i dorëzoi *“vërtetojnë se procedurat e zhvilluara për kompensim të dëmit material në bazë të shkatërrimit të paluajtshmërive me aktet terroriste janë ndërprerë në mënyrë selektive - vetëm për pjesëtarët e nacionalitetit serb”*.
 - f. Neni 46 [Mbrojtja e Pronës], duke argumentuar se duke mos marrë kompensim nga organet kompetente që nga viti 2004, ai ka pësuar dëm material, për të cilën parashtruesi pretendon se është shkelje e të drejtave të tij kushtetuese.

- g. Neni 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave], duke pretenduar se ai *“ka qenë i diskriminuar nga gjykatat, për shkak se procedura është pezulluar për shkak të mospagesës së taksës gjyqësore kjo gjë e dëmtoi qasjen time në gjykatë gjë që edhe sipas praktikës së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, paraqet shkelje të Konventës”*.
- h. Neni 56 [Të Drejtat dhe Liritë Themelore gjatë Gjendjes së Jashtëzakonshme].
- i. Neni 102 [Parimet e Përgjithshme të Sistemit Gjyqësor], duke pretenduar se rastet e ngjashme me të tijin, kur është fjala për qytetarë të nacionalitetit serb, është çështje se nëse *“pushteti gjyqësor nuk është i pavarur, i paanshëm dhe apolitik, kkur është fjala për qytetarët e nacionalitetit serb, paraqiten një varg çështjesh specifike në kontekst të Kosovës- nuk është gjithnjë e qartë se kush janë bartësit e obligimeve, edhe pse është e qartë se janë persona të zhvendosur brenda vendit, të ndjekur nga shtëpitë e tyre, të cilat u janë shkatërruar më vonë, ndërsa kur duhet të identifikohet bartësi i obligimeve për kompensim të dëmit, atëherë kjo faktikisht është e pamundshme, gjë që të drejtat e personave të zhvendosur i bën të pakuptimshme”*.

Qëndrimi i parashtruesit është që duke u nisur nga rregulli i përgjithshëm *“që personat e zhvendosur brenda vendit gëzojnë të njëjtat të drejta si çdo qytetar i shtetit në të cilin e kanë vendbanimin, kur zbatohet në situatën e personave të zhvendosur në Kosovë, kjo do të thotë se mund t'i realizojnë të drejtat e tyre pronësore si çdo banor tjetër i Kosovës”*. Sidoqoftë, përkundër kësaj, parashtruesi argumenton se: *“qytetarët e nacionalitetit serb nuk trajtohen njësoj nga ana e organeve relevante vendore dhe ndërkombëtare dhe kërkesat e tyre mbesin pa përgjigje”*.

Për ta mbështetur këtë pretendim, parashtruesi i kërkesës vëren se paditë e paraqitura nga personat e zhvendosur brenda vendit nga Kosova, janë *“padi që i kanë paraqitur kundër UNMIK-ut dhe KFOR-it si dhe kundër Institucioneve të Përkohshme në Kosovë”* për kompensim të drejtë të dëmit të shkaktuar pronës së tyre, dëm i cili është shkaktuar si pasojë e *“bombardimeve të NATO-s, në vitin 1999, si dhe nga trazirat e marsit të vitit 2004”*. Padia e parashtruesit, në mesin e mijëra padive të tjera, ka qenë *“e ngrirë”* një kohë të gjatë me kërkesë të drejtorit të UNMIK-ut, Departamenti i Drejtësisë (shkresë dërguar të gjithë kryetarëve të gjykatave komunale dhe atyre të qarkut si dhe Kryetarit të Gjykatës Supreme të Kosovës, më 26 gusht 2004). Qëllimi i *“ngrirjes”* ishte për të përcaktuar mënyrën më të mirë për të trajtuar fluksin e kërkesave. (Shih par. 15 Opinioni i Panelit Konsultativ për të Drejtat e Njeriut, të 23 shkurtit 2011, Rasti Nr. 27/08, et al.). Paneli Konsultativ për të Drejtat e Njeriut ka konstatuar se ky pezullim i procedurës ishte një shkelje e drejtpërdrejtë e nenit 6 § 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe e drejta për gjykim të drejtë.

- j. Neni 156 [Refugjatët dhe Personat e Zhvendosur Brenda Vendit], duke argumentuar se *“me vendimet e autoriteteve dhe të gjykatave në Republikën e Kosovës nuk janë mbrojtur të drejtat e mia të garantuara me nenin 156 të Kushtetutës, por drejtpërsëdrejti janë shkelur me vendime kontestuese dhe kundërthënëse të marra në dëmin tim”*. Parashtruesi tërheq vërejtjen në faktin se procedimi i rastit të tij, në mesin e shumë rasteve të tjera, kishte filluar jo shumë moti nga gjykatat, vetëm që t'i refuzojnë. Çështja në të cilën parashtruesi e tërheq vërejtjen është *“se kush është përgjegjës për kthimin e pronës dhe për kompensim për pronën e shkatërruar”*.

Parashtruesi argumenton se kjo është e thjeshtë, sepse *“18.000 padi kanë mbetur “të pazgjidhura dhe shpeshherë paraqiten si ngarkesë për drejtësinë kosovare që duhet hequr sa më parë. Siç duket, e drejta e atyre që kanë paraqitur padi të parët, nuk ka prioritet”*. Me fjalë të tjera, ngarkesa e sistemit gjyqësor nuk është arsye e kënaqshme për t'i mohuar individit të drejtat dhe liritë e tij të garantuara me Kushtetutë. *“Gjykatat në Kosovë kanë filluar t'i refuzojnë paditë e tilla, ndërsa në të njëjtën kohë paditësit e varfër, personat e zhvendosur brenda vendit, japin shuma të konsiderueshme të të hollave për shpenzime gjyqësore në përpjekje për t'i realizuar të drejtat e tyre”*.

- k. Neni 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut], duke argumentuar se *“ekzistojnë shumë shembuj të vendimeve që vërtetojnë se në këtë rast janë bërë shumë shkelje të të drejtave të njeriut nga ana e gjykatave të Kosovës”*.

- l. Neni 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave], duke pretenduar se *“Legjislacioni dhe krijimi i institucioneve, proceset e ndërmarra në Kosovë nuk i kanë proceduar në mënyrë të mjaftueshme nevojat specifike të personave të zhvendosur brenda vendit në krahasim me kërkesat e tyre dhe nuk kanë siguruar suaza adekuate institucionale”*. Parashtruesi më tej pretendon se pasi që *“sistemi gjyqësor nuk i njeh pengesat specifike me të cilat ballafaqohen personat e zhvendosur brenda vendit, e drejta e gjyqimit të drejtë dhe shumica e të drejtave themelore të garantuara me ligjet vendore, janë premtime të kota”*. Në një argument të gjatë, të parashtruar në kërkesë, parashtruesi pretendon se kërkesa për pagesën e taksave gjyqësore është një pengesë për të drejtën e tij për qasje të barabartë në gjykata.

Parashtruesi i kërkesës argumenton se janë tri pengesa tipike për qasje në gjykatë: i) përdorimi i gjuhës zyrtare; ii) sistemi i taksave gjyqësore dhe iii) *“pamundësia faktike që të marrë pjesë në procedurën gjyqësore”* për personat e zhvendosur brenda vendit. Parashtruesi argumenton se kur kemi të bëjmë me ligjin neutral apo praktikën institucionale, diskriminimi mund të jetë i drejtpërdrejtë ose i tërthortë. Parashtruesi pranon se diskriminimi i tërthortë në gjykata, është më i butë nga diskriminimi i drejtpërdrejtë, por të dytë janë *“njësoj të rrezikshëm për parimet e mbrojtjes së barabartë të të drejtave”*.

Duke cituar Komitetin për të Drejtat e Njeriut të Sesionit të Nëntëdhjetë Komentet e Përgjithshme të KB-së, nr. 32, parashtruesi nxjerr në pah se, *“E drejta për qasje në gjykata dhe tribunale dhe barazia para tyre nuk është e kufizuar për qytetarët e shteteve anëtare, por duhet të kenë qasje të gjithë individët, pa marrë parasysh nacionalitetin apo pashtetësinë, apo pa marrë parasysh statusin e tyre, qoftë nëse kërkojnë azil, refugjatë, punëtorë të migruar, fëmijë pa përcjellje apo persona të tjerë që mund të gjenden në territorin apo kompetencën e shtetit kontraktues. Një situatë në të cilën përpjekjet e një individi për të pasur qasje në gjykata kompetente ose tribunale janë frustruese në mënyrë sistematike de jure ose de facto shkon ndesh me garancinë e nenit 14, paragrafi 1, fjalia e parë. Kjo garanci gjithashtu ndalon çfarëdo dallimi në lidhje me qasjen në gjykata dhe tribunale që nuk janë të bazuara në ligj dhe nuk mund të justifikohet në baza objektive dhe të arsyeshme. Garancia është shkelur nëse persona të caktuar janë të ndaluar të ngrenë padi kundër një personi tjetër për shkak të racës së tyre, ngjyrës, gjinisë, gjuhës, fesë, mendimeve politike ose të tjera, prejardhjes kombëtare a shoqërore, pasurisë, lindjes apo statusi tjetër”.* (Shih, par. 9 të Komentit të Përgjithshëm, Nr. 32, neni 14, të GJEDNJ-së, <http://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html>).

16. Parashtruesi gjithashtu pretendon se janë shkelur nenet vijuese të Konventës Evropiane për të Drejta të Njeriut:

- a. Neni 6, paragrafi 1 [E Drejta për një Proces të Rregullt] parasheh se *“Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij ..., çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme”.* Parashtruesi argumenton se është shkelur e drejta e tij për gjykim të drejtë dhe të paanshëm. Në mbështetje të pretendimit të tij, parashtruesi tërheq vëmendjen e Gjykatës në disa raste të GJEDNJ-së, ku janë adresuar shkeljet e tilla të nenit 6 (1).

Në rastin Kutic kundër Kroacisë, GJEDNJ-ja gjeti se kërkesa ishte e pranueshme në lidhje me çështjen se çfarë është një kohë e arsyeshme për të cilat procedurat mund të pezullohen. (Shih, Kutic kundër Kroacisë, nr. 48778/99, 4 tetor 2001). Në rastin Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar, gjykata arsyetoi faktin *“se e drejta e qasjes përbën një element që është i qenësishëm në të drejtën e cekur me nenin 6 par. 1, ... [e cila gjithashtu] i siguron çdokujt të drejtën që të ketë ndonjë pretendim në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile, të ngritura në një gjykatë apo tribunal”.* (Shih, Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 4451/70, § 36, 21 shkurt 1975).

Në mbështetje të mëtejme të argumenteve të tij, parashtruesi i referohet rastit të Ashingdane kundër Mbretërisë së Bashkuar (Shih, Ashingdane kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 8225/78, § 57, 28 maj 1985), në të cilin konstatohet se *“duhet të vërtetohet se shkalla e qasjes së ofruar sipas legjislacionit nacional ka qenë e mjaftueshme që të sigurojë të drejtën e individit në gjykatë, duke respektuar sundimin e*

ligjit në shoqërinë demokratike". Në Airey kundër Irlandës, GJEDNJ-ja vëren se qëllimi i Konventës nuk është të garantojë "të drejta që janë teorike ose iluzore, por të drejta që janë praktike dhe efektive". (Shih Airey kundër Irlandës, nr. 6289/73, § 24, 9 tetor 1979). Në rastin De Cubber kundër Belgjikës, GJEDNJ-ja përcaktoi se interpretimi kufizues i nenit 6 (1) "nuk do të ishte në pajtim me objektin dhe qëllimin e kësaj dispozite, duke pasur parasysh vendin e shquar që e drejta për një gjykim të drejtë mban në një shoqëri demokratike brenda kuptimit të Konventës". (Shih, de Cubber kundër Belgjikës, nr. 9186/80, § 30, 26 tetor 1984).

- b. Neni 13 [E Drejta për Zgjidhje Efektive] parasheh se "Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë... ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare". Parashtruesi i kërkesës argumenton se në bazë të fakteve të paraqitura, "asnjë nga autoritetet mbikëqyrëse të palës së paditur, ose ndonjë autoritet tjetër, organizatë ose individ i autorizuar, nuk e pa të udhës të reagojë dhe të heqë nga sistemi i drejtësisë të palës së paditur, këtë situatë diskriminuese, e cila për një grup qytetarësh të Kosovës, të përcaktuar me përkatësinë e tyre etnike serbe, është praktikisht e pamundur për të mbrojtur të drejtat e tyre të parashikuara me Konventën Evropiane". Parashtruesi qartë argumenton se për shkak se është serb, ai nuk ka pasur trajtim të barabartë nga autoritetet e Kosovës në kërkim të një mjetei efektiv juridik për situatën e tij, prandaj e kërkon ndihmën e Gjykatës për të zgjidhur këtë çështje.

Parashtruesi tërheq vëmendjen e Gjykatës në rastin Tolstoy Miloslavsky kundër Mbretërisë së Bashkuar, ku KEDNJ-ja përcaktoi se "e drejta e qasjes në gjykata, e siguruar nga neni 6 par. 1 mund t'i nënshtrohet kufizimit në formën e rregullimit nga shteti... Shteti gëzon një margjinë të caktuar të vlerësimit. Megjithatë, Gjykata duhet të jetë e kënaqur, së pari, se kufizimet e zbatuara nuk e kufizojnë apo zvogëlojnë qasjen e lënë individit në mënyrë të tillë ose në një masë të tillë që çdo thelb i së drejtës është zhvlerësuar. Së dyti, një kufizim duhet të ndjekë një qëllim legjitim dhe duhet të ketë një marrëdhënie të arsyeshme të proporcionalitetit midis mjeteve të përdorura dhe qëllimit që kërkohet të arrihet". (Shih, Tolstoy Miloslavsky kundër Mbretërisë së Bashkuar, nr. 18139/91, § 59, 13 korrik 1995). Në argumentin e parashtruesit, ai tërheq vëmendjen e Gjykatës përsëri në rastin Kutici kundër Kroacisë (i cili është faktikisht një rast i ngjashëm me atë të parashtruesve: prona e shkatërruar në vitin 1994 për shkak të bombardimeve, pala tani kërkon kompensim për dëmet, gjykata e pezulloi procedurën për një kohë të pacaktuar), ku GJEDNJ-ja konstatoi se kërkesa ishte e pranueshme. (Shih, Kutici kundër Kroacisë, nr. 48778/99, 4 tetor 2001).

Si duket, pas kërkimeve të gjera të objektit të çështjes, parashtruesi i kërkesës argumenton se "pala e paditur ka shkelur të drejtat e parashtruesit të kërkesës në mënyrën më të vrazhdë në bazë të nenit 6 të Konventës Evropiane (E Drejta për një Proces të Rregullt) dhe të

drejtës nga neni 13 i Konventës Evropiane për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (E Drejta për Mjet Efektiv Juridik) dhe përndryshe janë shkelur të drejtat e parashtruesit të parashikuara me nenin 8 të Konventës Evropiane (E Drejta për Shtëpi), neni 1 Protokollin 1 i Konventës Evropiane (E Drejta për të Gëzuar Paqësisht Pronën) dhe atje mund gjithashtu të nënkuptohen shkeljet e të drejtave të parashikuara me nenin 14 të Konventës Evropiane (Ndalimi i Diskriminimit)”.

- c. Neni 8 [E Drejta për Respektimin e Shtëpisë] parasheh se “(1) Çdokush ka të drejtën e respektimit të... banesës... (2) Autoriteti publik nuk mund të ndërhyjë në ushtrimin e kësaj të drejte, përveçse në shkallën e parashikuar nga ligji dhe kur është e nevojshme në një shoqëri demokratike, në interes të sigurisë publike, për mbrojtjen e rendit publik, shëndetit ose moralit, ose për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të tjerëve”.

Parashtruesi pretendon se, sipas fakteve të paraqitura në kërkesë si dëshmi, “pala e paditur me veprimet e saj ka cenuar... të drejtën [e tij] për respektimin e shtëpisë, e cila është e garantuar me nenin 8 të Konventës. Pala e paditur nuk ka bërë asgjë për të mbrojtur pronën e parashtruesit të kërkesës dhe të ngjashme”. Parashtruesi vjen në përfundim se pasi që të paditurit kanë dështuar për të mbrojtur pronën e tij dhe më pas është penguar në marrjen e kompensimit për dëmtimin e pronës, ai mundet vetëm të përfundojë se kjo është bërë “me qëllimin e mundshëm politik të spastrimit etnik dhe parandalimit të kthimit”.

Parashtruesi pretendon se, sipas KEDNJ-së, në rastin Kroon dhe të tjerët kundër Holandës, “qëllimi themelor i nenit 8 është që t’i mbrojë individët nga ndërhyrja arbitrare e autoriteteve publike. . . [dhe] një ekuilibër i drejtë. . . duhet të krijohet në mes të interesave konkurruese të individit dhe të komunitetit si tërësi. ”(Shih, Kroon dhe të tjerët kundër Holandës, nr. 18535/91, § 31, 27 tetor 1994). Në përcaktimin nëse ka pasur shkelje të nenit 8, parashtruesi i kërkesës e drejton vëmendjen e Gjykatës në rastin e KEDNJ-së, Niemetz kundër Gjermanisë, i cili shqyrton zbatueshmërinë e nenit 8 në lidhje me një biznes. (Shih, Niemetz kundër Gjermanisë, nr. 13710/88, § § 30-31, 16 dhjetor 1992). Arsyeja se kjo është relevante për rastin e parashtruesit është për shkak se prona në fjalë është përdorur për fitim, e jo vetëm për kultivim për përdorim personal.

Duke iu referuar Nënkomisionit (Rezoluta 1998/26) për Strehim dhe Rikthim të Pronës në Kontekstin e Kthimit të Refugjatëve dhe Personave të Zhvendosur, Komisioni vërejti se “e drejta e të gjithë të kthyerve për ushtrimin e lirë të së drejtës së tyre për liri të lëvizjes dhe të zgjedhjes së vendbanimit të dikujt, duke përfshirë të drejtën për t’u regjistruar zyrtarisht në shtëpitë e tyre dhe vendet e banimit të përhershme, të drejtën e tyre për privatësi dhe respekt për shtëpi, të drejtën e tyre për të banuar në mënyrë paqësore në sigurinë e shtëpisë së tyre dhe të drejtën e tyre të gëzojnë qasje në të gjitha shërbimet e nevojshme sociale dhe ekonomike, në një mjedis të lirë nga çdo formë e

diskriminimit". Prandaj, parashtruesi i kërkesës argumenton se pasi që ai e ka këtë të drejtë të garantuar për të përdorur dhe gëzuar pronën e tij, të paditurit e kanë shkelur këtë të drejtë duke e parandaluar atë nga marrja dhe kompensimi i drejtë dhe përfundimisht në shkelje të nenit 8 të Konventës Evropiane.

- d. Protokollit 1, Neni 1 [Mbrojtja e Pronës] parasheh se *"Çdo person fizik apo juridik ka të drejtë të gëzojë në mënyrë paqësore zotërimet e tij. Askush nuk do të privohet nga zotërimet e veta përveçse në interes të publikut dhe kur është subjekt i kushteve të përcaktuara me ligj e sipas parimeve të përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare"*. Parashtruesi pretendon se në bazë të këtij neni, i janë shkelur të drejtat e mëposhtme: *"e drejta në gëzimin e qetë të pronës, dhe më vonë (me shkatërrimin e saj të plotë) ai ishte ndaluar ta gëzojë të drejtën e tij në mënyrë paqësore për shkak të shkatërrimit të pronës (e drejta për kompensim për dëm material dhe jomaterial dhe e drejta për të kryer procedurën për mbrojtjen e kësaj të drejte)"*.

Parashtruesi prandaj thirret, duke u mbështetur në rastin Loizidou kundër Turqisë, ku GJEDNJ-ja deklaroi se *"duke refuzuar qasjen e saj në pronë, gradualisht, gjatë gjashtëmbëdhjetë viteve të fundit, ka prekur të drejtën e parashtrueses si një pronar të pronës dhe në veçanti të drejtën e saj për gëzimin paqësor të pasurisë së saj, duke përbërë kështu shkelje të vazhdueshme të nenit 1 [të Protokollit i] (Shih, Loizidou kundër Turqisë, nr 15318/89, § 60, 18 dhjetor 1996; shih gjithashtu Raportin e Komisionit të 8 korrikut 1993, fq 21; Chrysostomos, Papachrysostomou dhe Loizidou kundër Turqisë, DR 68, p 228).*

- e. Neni 14 [Ndalimi i Diskriminimit] parasheh se *"Gëzimi i të drejtave dhe lirive të përcaktuara në këtë konventë duhet të sigurohet, pa asnjë diskriminim të bazuar në baza të tilla si gjinia, raca, ngjyra, gjuha, feja, opinioni politik apo tjetër, origjina kombëtare ose sociale, lidhur me një pakicë kombëtare, lindjen apo status tjetër"*. Parashtruesi pretendon se kjo që më shumë se tetë (8) vjet ai nuk ka qenë në gjendje të *"realizojë të drejtën [e tij] për kompensim të dëmit për shkak të shkatërrimit të shtëpive të tij, rezulton në shkeljen e së drejtës për gëzimin paqësor të pronës, për të cilën Republika e Kosovës është drejtpërdrejt përgjegjëse"*.

GJEDNJ-ja, në rastin Pecevi kundër IRJ të Maqedonisë, përcaktoi se *"Shteti ka një detyrim pozitiv për të organizuar një sistem për ekzekutimin e vendimeve gjyqësore që është efektiv edhe në ligj edhe në praktikë dhe siguron zbatimin e tyre pa ndonjë vonesë. Një vonesë në ekzekutimin e një vendimi mund të justifikohet në rrethana të veçanta. Megjithatë, vonesa nuk mund të jetë e tillë sa të dëmtojë thelbin e së drejtës së mbrojtur sipas nenit 6 § 1"* (Shih, Pecevi kundër Ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë, nr. 21839/03, § 29, 6 nëntor 2008; Shih, gjithashtu, Fuklev kundër Ukrainës, nr. 71186/01, § § 83 dhe 84, 7 qershor 2005).

Parashtruesi gjithashtu tërheq vëmendjen në "Parimet e Pinheiros" përcaktuar në Manualin për kthimin e pronave dhe banesave për refugjatët dhe personat e zhvendosur, Parimi 2 [E Drejta për Strehim dhe Rikthim të Pronës] parasheh si në vijim: "2.1 Të gjithë refugjatët dhe personat e zhvendosur kanë të drejtë në rivendosje të ndonjë strehimi, toke dhe / ose prone prej së cilës ata ishin të privuar në mënyrë arbitrare apo të paligjshme, ose të kompensohen për çdo strehim, tokë dhe/ose pronë që është faktikisht e pamundur të rivendoset siç përcaktohet nga një gjykatë e pavarur, tribunal i paanshëm. 2.2 Shtetet duhet dëshmuar prioritetet për të drejtën për kthim si mjet i preferuar juridik për zhvendosje dhe si një element kyç i drejtësisë restauruese. E drejta e kthimit ekziston si një e drejtë e veçantë, dhe nuk paragjykohet as me kthimin aktual, e as me moskthimin e refugjatëve dhe personave të zhvendosur, me të drejtë të kthimit të strehimit, të tokës apo të pronës".

Parashtruesi i kërkesës gjithashtu i referohet parimit 21 [Kompensimi] të Parimeve Pinheiros, i cili thotë se "21.1 Të gjithë refugjatët dhe personat e zhvendosur kanë të drejtën e kompensimit të plotë dhe efektiv si një element përbërës të procesit të kthimit. Kompensimi mund të jetë monetar ose në natyrë. Shtetet duhet, në mënyrë që të jenë në përputhje me parimin e drejtësisë restauruese, të sigurojnë që mjeti i kompensimit është përdorur vetëm kur mjeti i rikthimit nuk është faktikisht i mundur, ose kur pala e dëmtuar me vetëdije dhe vullnetarisht e pranon kompensimin në vend të kthimit, ose kur kushtet e një zgjidhjeje paqësore të negociuar të sigurojnë një kombinim të kthimit dhe kompensimit". (http://www.ohchr.org/Documents/Publications/pinheiro_principles.pdf).

- f. Protokollit 12, neni 1 [Ndalimi i Përgjithshëm i Diskriminimit] parasheh që "(1) Gëzimi i çdo të drejte të parashikuar me ligj duhet të sigurohet pa asnjë diskriminim të bazuar në shkaqe të tilla si gjinia, raca, ngjyra, gjuha, feja, mendimet politike ose çdo mendim tjetër, origjina kombëtare ose shoqërore, lidhja me një minoritet kombëtar, pasurinë, lindjen ose çdo status tjetër... (2) Askush nuk duhet të diskriminohet nga një autoritet publik për ndonjë nga arsytet e parashikuara në paragrafin 1".

Parashtruesi pretendon se sipas parimit të barazisë në kuadër të Protokollit 12 dhe të gjithë Konventës Evropiane, "secila palë në procedurë duhet t'i ketë të njëjtat mundësi për t'i paraqitur argumentet e veta dhe që asnjëra nga to nuk bën të ketë epërsi në krahasim me kundërshtarin e vet në procedurë". Parashtruesi pretendon se atij nuk i është dhënë trajtim i barabartë dhe më pas ishte diskriminuar me tërheqjen e padisë së tij nga Gjykata Komunale në Vushtrri.

Në argumentin e tij, parashtruesi i kërkesës konkludon se sipas Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, një shtet duhet të ketë një arsye objektive për ta ndaluar atë

nga kërkimi i kompensimit për dëmin e pronës. Megjithatë, në këtë situatë, parashtruesi pretendon se ku *“një shtet që mundëson (me apo pa vetëdije), respektivisht se është aq keq i organizuar që nuk është i aftë për të parandaluar vjedhjen e pasurisë se e ka vënë nën sundimin e tij, është përgjegjës për dëmin që ka lindur si rezultat i kësaj, dhe çështja e kompensimit të tij nga dëmtuesi i vërtetë nuk mund të vihet në kurriz të pronarit të pronës dhe unë nuk do të doja të vija në përfundime për qëllimet e organeve vepruese që trajtonin atë pronë, dhe se si ata vepruan në drejtim të pronës së luajtshme të parashtruesit dhe të ngjashme”*. Prandaj, parashtruesi kërkon nga Gjykata të marrë parasysh rastin e z. Veton Berishës dhe znj. Ilfete Haziri: Vlerësimi i kushtetutshmërisë së A. Nr. 1053/2008 (Shih KI72/12, të 7 dhjetorit 2012), ku konstatoi *“dështimi i Gjykatës Supreme të sigurojë përgjigje të qarta dhe të plota vis-a-vis kërkesave vendimtare pronësore i shkel të drejtat e parashtruesit që të dëgjohet, si dhe të drejtën për një vendim të arsyetuar, si një element i së drejtës për një gjykim të drejtë dhe të paanshëm”* (Shih, KI72/12 at § 63).

Pranueshmëria e kërkesës

17. Në mënyrë që të jetë në gjendje të gjykojë kërkesën e parashtruesit, Gjykata duhet së pari të shqyrtojë nëse parashtruesi i kërkesës i ka plotësuar të gjitha kushtet për pranueshmëri, të përcaktuara me Kushtetutë, me Ligj dhe Rregullore të punës.
18. Në këtë drejtim, Gjykata i referohet rregullit 36 (1) c) të Rregullores së punës, i cili parasheh se *“Gjykata mund t’i shqyrtojë kërkesat vetëm nëse: kërkesa është qartazi e bazuar”*.
19. Gjykata thekson se nuk është detyrë e Gjykatës Kushtetuese të merret me gabimet e faktit ose të ligjit (ligjshmërisë), që pretendohet të jenë bërë nga gjykatat e rregullta, përveç dhe për aq sa ato mund të kenë shkelur të drejtat dhe liritë e mbrojtura me Kushtetutë (kushtetutshmëria). Prandaj, kjo gjykatë nuk vepron si gjykatë e shkallës së katërt, përkitazi me vendimet e nxjerra nga gjykatat e rregullta. Roli i gjykatave të rregullta është t’i interpretojnë dhe t’i zbatojnë rregullat përkatëse të së drejtës procedurale dhe materiale (Shih, *mutatis mutandis*, Garcia Ruiz kundër Spanjës [DHM], Nr. 30544/96, paragrafi 28, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut [GJEONJ] 1999-1).
20. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se Gjykata Komunale në Vushtrri e konsideroi padinë e parashtruesit si të tërhequr në bazë të asaj se parashtruesi nuk i kishte paguar taksat gjyqësore. Sipas nenit 253(5) të Ligjit për procedurën kontestimore (LPK), parashihet që *“Në qoftë se paditësi nuk e paguan taksën gjyqësore të përcaktuar për padinë as pas vërejtjes së dërguar nga gjykata, edhe pse nuk ekzistojnë konditat për lirim nga detyrimi i pagimit të taksës gjyqësore, do të konsiderohet se padia është tërhequr”*.
21. Në vendim, Gjykata Komunale iu referua Udhëzimit Administrativ Nr. 2008/02, për unifikimin e taksave gjyqësore, nenet 3(1) dhe 10(1). Neni 3(1) parasheh që *“Përcaktimi i taksave gjyqësore, që duhet paguar në kohën e dorëzimit të parashtesës, bëhet në bazë të vlerës së kontestit të parashtesës,*

gjegjësisht natyrës së parashtrësës". Neni 10(1) përcakton një shkallë të tarifës që lidhet me shumën e kontestit për "Të gjitha parashtrësat për të cilat është e matshme vlera, duke përfshirë çfarëdo rasti të ndërlidhur me borxhet monetare, pronën e luajtshme apo të paluajtshme, dëmtimet, kontratat me vlerë monetare, trashëgiminë dhe ekzekutimin civil të borxheve."

22. Gjykata e Apelit i referohet nenit 6.5 të Udhëzimit Administrativ, i cili parasheh që *"Nëse nuk paguhen taksat deri në datën e caktuar, gjykata do ta njoftojë personin që është dashur t' i paguajë taksat, se ka përcaktuar një datë përfundimtare deri kur duhet të paguhen të gjitha taksat e papaguara, duke përfshirë edhe taksat shtesë, sipas neneve 6.4 dhe 10.25. Nëse ato nuk paguhen deri në datën përfundimtare, gjykata do të hedhë poshtë parashtrësen për të cilën nuk janë paguar taksat".* Për më tepër, Gjykata e Apelit konstatoi se Gjykata Komunale në Vushtrri ka ndërmarrë veprime në mënyrë që ta njoftojë parashtruesin e kërkesës, siç është njoftimi i Ministrisë së Drejtësisë, Zyrën për Bashkëpunim Ndërkombëtar dhe ajo gjithashtu konstatoi se parashtruesi nuk ka ofruar ndonjë dëshmi mbi atë pse parashtruesi duhet të lirohet nga pagesa e tarifës gjyqësore.
23. Prandaj, Gjykata nuk mund të konkludojë se procedurat përkatëse kanë qenë në ndonjë mënyrë të padrejta apo arbitrare. Edhe Gjykata Komunale, edhe Gjykata e Apelit hodhën poshtë, ndoqën rregullat dhe procedurat përkatëse dhe i arsyetuan vendimet e tyre.
24. Prandaj, në pajtim me rregullin 36 (1) c) të Rregullores së punës, kërkesa është e papranueshme si qartazi e pabazuar.

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese, në përputhshmëri me rregullin 36 (1) c) dhe me rregullin 56 (2) të Rregullores së punës, më 3 shkurt 2014, njëzëri/me shumicë

VENDOS

- I. TA REFUZOJË kërkesën si të papranueshme;
- II. T'UA KUMTOJË këtë vendim palëve;
- III. TA PUBLIKOJË këtë vendim në Gazetën Zyrtare në pajtim me nenin 20(4) të Ligjit; dhe
- IV. TË SHPALLË se ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtari raportues

Ivan Čukalović

Kryetari i Gjykatës Kushtetuese

Prof. dr. Enver Hasani

